

”Framtidens läkare” måste nå ut till framtidens läkare

För att nå ut med budskapet i projektet »Framtidens läkare» måste Läkarförbundet i högre grad rikta sig direkt till just dem som är framtidens läkare – medicinstudenterna. Det behövs t ex något slags återkommande arrangemang på utbildningarna.

Bernhard Grewin skriver i Läkartidningen 19/99 om »Framtidens läkare», och inledningsvis vill jag uttrycka mitt medhåll för de flesta synpunkter i Grewins ledare. Insikten om att läkaryrkets status i mycket är beroende av hur pro-

fessionens utövare själva förhåller sig till detsamma är med största sannolikhet korrekt och dessutom mycket viktig.

Något som för en intresseorganisation som Läkarförbundet är självklart – dvs att yrket med sin höga kompetens och sitt stora ansvarstagande borde ha en skäligen ersättning för detta samt även en stor möjlighet att använda sin kompetens för att påverka formerna under vilka man arbetar – är dock kanske inte en självklarhet för alla i kåren.

Det är inte ovanligt att möta läkare som uttrycker närmast en antistolthet över sitt yrke och sina kunskaper, och som närmast avråder ungdomar från att bli läkare. Än vanligare är denna för-synthet om man vänder sig till studerande på läkarutbildningen.

Fult att tjäna pengar?

Där kan man till och med höra uttalanden som tydligt markerar att en god ersättning inte ens är önskvärd för att »man då lockar personer till utbildningen som söker sig dit för att tjäna pengar». Intressant skulle vara att analysera varför det inom denna profession, till skillnad från de flesta andra, tycks finnas en rädsla för att uttrycka stolthet över det egna yrket.

I frånvaro av dylika studier kan man endast spekulera. En orsak skulle kunna vara den klassiska önskan att se »det gamla» och »föräldrade» som något enkom negativt, i sin tur åsikter som snarast grundar sig i någon typ av »ungdomsrevolt».

Tes och antites

Det gamla i det här sammanhanget skulle vara den tid då samhället präglades av titulatur och mestadels ensidig respekt, uteslutande riktad uppåt i hierarkin – den tid då de mest fruktade personerna på landet var provinsialläkaren, prosten och skolläraren. Det nya skulle vara de strömningar som under detta sekels mitt urskillningslöst gjorde uppror mot alla typer av hierarkier och i stället hyllade frihet och mer ostrukturerad organisation.

För att inte hänfälla till förkastande av föräldragenerationens mentalitet bör

”Problemet tycks vara grundat i den höga status som yrket fortfarande har, och som invaggar utövare och blivande utövare i en bedräglig trygghet. Insikt skulle behövas om att ingen annan än läkarna själva kommer att försvara deras status, precis som situationen är för de flesta andra yrkesgrupper.”

Författare

PATRICK E VIGREN
medicine studerande, Karolinska institutet.

poängteras att detta inte är ett inlägg för införande av »gamla» hierarkier eller återinförande av läkarens suveränitet. Det är snarast så att man bör ta vara på erfarenheterna från de båda formerna och utifrån dessa erfarenheter sedan forma en ny läkarroll. Tes möter antites och bildar syntes, för att begagna hegeliansk nomenklatur.

Stolthet och romantik

Stolthet över det egna yrket och de kunskaper man besitter är inget som bör reserveras för andra yrken än läkaryrket – inte heller romantik kring det egna yrket. Det sistnämnda kan grunda sig i en medicinhistorisk och filosofisk bildning samt i en inspiration från läkarförebilder enligt Carl-Magnus Stoltz idéer.

Det förstnämnda kräver naturligtvis främst en utbildning där hög kvalitet värdesätts, och där de utexaminerade läkarna håller en inte bara jämn utan även hög klass. Det förutsätter också att information om varför samhället behöver en stark läkarkår tidigt når ut till medlemmar och blivande läkare.

Problemet tycks vara grundat i den höga status som yrket fortfarande har, och som invaggar utövare och blivande

- ton J. Fifteen thousand hours. London: Open Books, 1979.
- Grosin L. School effectiveness research as a point of departure for school evaluation. *Scandinavian Journal of Educational Research* 1993; 37(4): 317-30.
 - Nationella Folkhälsokommittén. Miljöfaktorer. Rapport från arbetsgruppen Miljöfaktorer. Stockholm: Nationella Folkhälsokommittén, 1999.
 - Lindberg L, Larsson N, Bremberg S. Ungdomars psykiska hälsa. Utvärdering av ett mätinstrument. Huddinge: Centrum för Barn- & Ungdomshälsa, 1999.
 - Sandkull A. Lyssna på barnen – försök med elevskyddsgrupper. Malmö: Institutionen för pedagogik och specialmetodik, Lärarhögskolan, Malmö, 1988.
 - Roe K. Massmedia and adolescent schooling: conflict or co-existence? Stockholm: Almqvist & Wiksell International, 1983.
 - Bremberg S. Hälsoupplysning i skolan ineffektiv – framgångsrika program finns, men används ej. *Läkartidningen* 1988; 85: 1221-2.
 - Galanti MR. Över 20 000 ungdomar börjar röka varje år – Skolbaserad prevention en framkomlig väg? *Läkartidningen* 1998; 95: 1298-300.
 - Durlak JA. Successful prevention programs for children and adolescents. New York: Plenum Publ Corp, 1997.
 - Dalman C, Bremberg S. Insatser för barn och ungdom i Stockholms län. Huddinge: Centrum för Barn- & Ungdomshälsa, 1999.
 - Bremberg S, Arborelius E. Elevhälsans teori och praktik. Lund: Studentlitteratur, 1990.
 - US Preventative Services Task Force. Guide to Clinical Preventive Services: Second Edition. Baltimore, Md: Williams & Williams, 1996.
 - Bremberg S. Hälsokontroller inom skolhälsovården – en litteraturoversikt. Huddinge: Centrum för Barn- & Ungdomshälsa, 1997.

utöware i en bedräglig trygghet. Insikt skulle behövas om att ingen annan än läkarna själva kommer att försvara deras status, precis som situationen är för de flesta andra yrkesgrupper.

Styrka är nödvändig

Så länge läkaryrkets status upprätthålls och läkarkåren är stark kan man ägna sig åt det man bör i dessa sammanhang, dvs att försvara svagare grupper, främst patienterna men även t ex andra yrkesgrupper – en lyx som dock bara erbjuds den som är stark och som kommer att försvinna om vi låter yrket förvandlas till en kugge i det stora, gråa, malande, teknokratiskt uppbyggda vårdmaskineriet.

Ödmjukhet har betydligt större effekt om man är i grunden stark. Läkare bör naturligtvis ha mer inflytande på verksamheten än ekonomer och administratörer, då de förstnämnda har en annan kontakt med och kunnighet om verksamhetens syften, möjligheter och begränsningar.

Brist på konkretion

Vari ligger då min eventuella kritik gentemot Grewins åsikter? Som synes är våra åsikter i det mesta överensstämmande, men det finns i Grewins ledare – bakom de stilistiskt och estetiskt adekvata formuleringarna – en avsaknad av konkreta handlingsförslag, en avsaknad som jag i stället för att kritisera ämnar fylla ut.

För att inspirera till vad som Grewin kallar »Framtidens läkare» bör Läkarförbundet till att börja med visa sig för just dem, framtidens läkare, dvs studenterna. Anledningen till att jag valt ordet student i stället för kandidat är för att understryka vikten av att gå in tidigt innan missuppfattningar och bekvämlighet konsoliderats.

För det första bör förbundet vara betydligt mer aktivt på utbildningarna. Som varande intresserad av de yrkesidentitetsorienterade frågorna har jag aktivt sökt efter information om Läkarförbundet, som annars helt lyst med sin frånvaro, i alla fall på Karolinska institutet (reservation lämnas härmed för eventuellt större engagemang på andra universitet).

Oordnat arrangemang

Medicine studerandes förbund informerade förvisso om sin existens under en kvarts tid. Det skedde under en lunch, då de även lockade med kulinariska läckerheter från en amerikansk hamburgerkedja, men det var på det

hela taget ett oordnat arrangemang.

Vad som i stället skulle göra ett seriöst och gott intryck skulle vara om Läkarförbundets företrädare, dvs färdiga läkare, kunde ha någon typ av återkommande arrangemang på utbildningarna, något som också kunde stärka banden mellan utbildning och verklighet.

Tillsatt arbetsgrupp

Exakt under vilka former Läkarförbundet skall agera är inget som kan dikteras i denna artikel utan är något som en arbetsgrupp inom förbundet bör utreda. Det viktiga är att man inte hamnar som passiv betraktare och hoppas på att studenter och även läkare råkar hitta en

inspirerande artikel i Läkartidningen. Man måste handla tidigt och aktivt för att understödja ett bildande av en positiv yrkesidentitet och samhörighet.

För att vi tillsammans skall kunna skapa en framtida läkarroll som gagnar de syften som yrket har krävs en strid för ovan nämnda ting, en strid där yrkets intresseorganisation otvivelaktigt bör vara den mest engagerade aktören.

För att framtidens läkare skall kunna respekteras krävs att Läkarförbundet starkt intresserar sig för utbildningens kvalitet. För att framtidens läkare skall bli goda läkare krävs att goda förebilder kan hittas, dels bland dåtidens läkare, men företrädesvis bland samtidens. •

Kommentar:

Konstruktiva förslag värda att tas på allvar

I inlägget kommenterar Patrick Vigen ledaren om »Framtidens läkare» i Läkartidningen 19/99. Vi är glada för de positiva synpunkterna på projektet, den konstruktiva kritiken och de konkreta förslagen.

När projektet Framtidens läkare presenteras kortfattat, som i ledaren, kan det säkert för många förefalla både abstrakt och svårförståeligt. Behovet att konkretisera visionen om en förändrad och förbättrad framtida läkarroll är därför särskilt viktigt.

Det vill vi och andra förtroendevalda i Läkarförbundet göra genom att främst via lokal föreningarna, men även andra delföreningar, komma ut och föra en ingående diskussion med samtliga medlemmar i kåren. I en sådan diskussion har vi möjligheter att gemensamt ge visionen om Framtidens läkare ett konkret innehåll – en diskussion där var och en ges möjlighet utifrån sina förutsättningar, sin erfarenhet och bakgrund att delta och själv reflektera över vad en förändrad och förbättrad läkarroll skulle kunna innebära.

Vi vill också lyfta fram och informera om det konkreta arbete som idag bedrivs på olika håll i landet för att förändra läkarrollen. Detta arbete, av enskilda eller grupper av läkare, kommer förhoppningsvis att vara en viktig inspiration till vidare diskussion och för andra att förändra för att på sikt själva uppnå visionen om Framtidens läkare.

Läkartidningen, Läkarförbundets hemsida, yrkesföreningarnas, specialitetsföreningarnas och lokal föreningar-

nas tidskrifter och informationsblad är i det här sammanhanget de viktigaste kanalerna för information och debatt.

Studenterna viktig målgrupp

Självklart är det viktigt att tidigt engagera de yngsta inom förbundet, nämligen studenterna, i visionsdiskussionen om den framtida läkarrollen, men också i alla andra frågor som rör läkaryrkets utveckling. Medicine studerandes förbund (MSF) inledde förra året ett aktivt arbete för att engagera fler studenter i det fackliga arbetet.

Detta arbete har gett resultat, men fortfarande återstår mycket att göra. Patrick Vigen's förslag att redan tidigt låta studenter fråga och diskutera med äldre kolleger är mycket bra. Vi kommer att undersöka hur vi på bästa sätt skall kunna genomföra det.

Vi vill slutligen hälsa Patrick Vigen och andra intresserade och engagerade medicinstudenter varmt välkomna att aktivt delta i MSFs arbete. Läkarförbundets arbete med att utveckla och förbättra läkarnas yrkesvillkor för morgondagen måste göras redan idag.

Ju fler som är engagerade, desto bättre resultat. Det är särskilt viktigt att medicinstudenterna tar aktiv del i utvecklingen av professionens framtida villkor med tanke på det långa och innehållsrika yrkesliv de har framför sig.

Bernhard Grewin
förbundsordförande,
Sveriges läkarförbund
Jonas Andersson
ordförande, MSF